601 Meštrović M

mesing (njem. Messing: žuta mjed) → mjed

Messel, Alfred, njem. arhitekt (Darmstadt, 1853 – Berlin, 1909). Studirao na akademijama u Kasselu i Berlinu. Poznat ponajprije po mnogobrojnim vilama sagrađenim u berlinskim predgrađima u različitim pov. stilovima. Najznačajnije mu je djelo robna kuća Wertheim u Berlinu (1896–1906).

Messerschmidt, Franz Xaver, njem. kipar (Wiesensteig, 1736 – Bratislava, 1783). Školovao se u Münchenu kod ujaka J. B. Strauba te na akademiji u Beču. Radovi iz ranijega razdoblja imaju obilježja kasnobarokne skulpture, dok se nakon putovanja u Rim (1765) priklonio klasicizmu. Izradio je niz portretnih poprsja (*Marija Terezija*, 1764–66) te oltara i kipova za crkve. Najznačajnije je njegovo djelo serija od 69 tzv. karakternih glava koje prikazuju ljudske fizionomije u svim raspoloženjima.

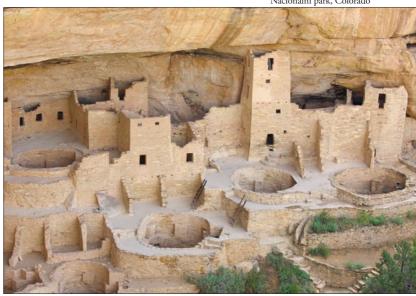
Messina, grad i luka u sjeveroist. dijelu Sicilije, Italija. Osnovali su je Grci oko 730. pr. Kr. na mjestu naselja plemena Sikulaca i nazvali ju *Zankle*; u V. st. pr. Kr. ime joj je promijenjeno u *Mesena*. God. 1908. teško je stradala od potresa; većim je dijelom obnovljena i moderno izgrađena. Od starijih obnovljenih sakralnih građevina ističe se romaničkogotička katedrala Sta Maria Assunta (XII–XIII. st.). Osnova je novoga grada ortogonalna shema, a gl. arhitekti obnove Carlo Puglisi-Allegra i Antonio Giunta većinu su građevina projektirali u duhu historicizma XIX. st.

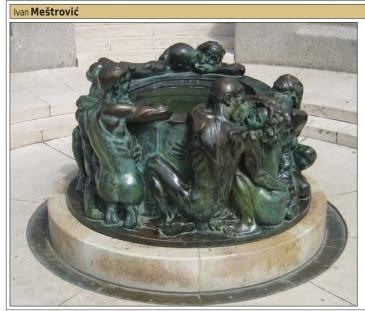
Mészöly, Géza, madž. slikar (Sárbogárd, 1844 – Jobbágyi, 1887). Studirao na akademiji u Beču. Boravio u Münchenu i Parizu, gdje se upoznao sa slikarstvom barbizonaca, čiji je pristup pejzažu prenio u madž. slikarstvo. Slikao ugl. pejzaže s jezera Balatona (*Jesensko sunce na jezeru Balaton*, 1815).

Meštrović, Ivan, hrv. kipar i arhitekt (Vrpolje, 1883 – South Bend, SAD, 1962). Školovao se u klesarskoj radionici Pavla Bilinića u Splitu i na akademiji u Beču (1901–06). Bio je začetnik društva → Medulić i rektor ALU u Zagrebu (1923–42). God. 1942. emigrirao je u Italiju i Švicarsku, a 1947. u SAD, gdje je predavao na Sveučilištu u Syracusi i u South Bendu. Isprva radio djela bliska simbolizmu i secesiji (*Strast*, 1904; *Timor Dei*, 1905; *Sjećanje*, 1908), od kojih neka pokazuju utjecaje Rodinova naturalizma u impresionistički nemirnim površinama (*Zdenac života*, 1905., od 1912. ispred

HNK u Zagrebu), dok u drugima patetičnom epskom stilizacijom i monumentalnošću oživljava nacionalni mit (Kosovski ciklus, 1908–10). Pred I. svj. rat sve više izražava emotivna stanja u ciklusu drvenih reljefa s prizorima iz Kristova života (koje je dovršio tek 1954., a nalaze se većim dijelom u kapeli sv. Križa u Kašteletu u Splitu), potom niz vedrijih figura s glazbalom (Anđeo s frulom, Djevojka s lutnjom), djela jače klasične sastavnice (Žena s violinom, 1922; Kontemplacija, 1924; Psihe, 1927) i veći broj javnih spomenika snažna plastičnog izraza (Marko Marulić, 1924. i Grgur Ninski, 1927. u Splitu; Josip Juraj Strossmayer, 1926. u Zagrebu; Indijanci, 1927. u Chicagu, Pobjednik, 1928. u Beogradu). Posebno mjesto u njegovu opusu zauzimaju portreti (Tomislav Krizman, 1905; Vladimir Becić, 1928; Mate Meštrović, 1941). Nakon 1945. prevladavaju biblijske teme (Job, 1946). Djela snažne plastične vrijednosti ostvario je i u graditeljsko-kiparskim spomenicima i projektima (mauzolej obitelji Račić u Cavtatu, 1920-23; Crkva Presvetog Otkupitelja III mauzolej obitelji Meštrović u Otavicama, 1926-32; Dom

Mesa Verde, XII–XIII. st., Nacionalni park, Colorado

M Meštrović 602

likovnih umjetnika u Zagrebu, 1934–38; obiteljska palačadanas Galerija Meštrović, 1931–39. i Crikvine – Kaštelet, 1937–41. u Splitu). Slikao je u ulju (*Moja mati*, 1911), pisao eseje (*Moji razgovori s Michelangelom*, 1926), memoare (*Uspomene na političke ljude i događaje*, 1969) i pripovijetke (*Ludi Mile*, 1970). Njegov iznimni kiparski talent očituje se u lirskoj i dramskoj ekspresiji ljudskoga tijela, što ga svrstava među najistaknutije hrv. umjetnike, čije je djelo u svoje doba doživjelo svjetska priznanja. Snažno je utjecao na suvremenike (T. Rosandić, M. Studin i D. Penić).

Meštrović, Matko, hrv. povjesničar i teoretičar umjetnosti i likovni kritičar (Brna na Korčuli, 1933). Diplomirao (1958) i doktorirao (1978) na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Bio je ravnatelj Zavoda za kulturu Hrvatske (1987–92), profesor na Međufakultetskom studiju dizajna (1991–94) te znanstveni savjetnik u Ekonomskom institutu (1993–2005). Član grupe → Gorgona, jedan od osnivača i glavnih teoretičara → novih tendencija (1961) i član uredništva časopisa → Bit International (1968–72). Bavi se suvremenom umjetnošću i dizajnom, novim medijima, interdisciplinarnom kritičkom teorijom, društvenim i kulturnim procesima u doba tranzicije i globalizacije. Gl. djela: *Od pojedinačnog općem* (1967), *Teorija dizajna i problemi okoline* (1980), *Vrijeme zbilje* (2002), *Raspršenje smisla* − *Doktrinarni svijet na izmaku?* (2007), *Prema novom usmjerenju* (2011).

metafizičko slikarstvo, G. de Chirico, Metafizički interijer, 1917., Museum of Modern Art, New York

Toni **Meštrović**, Soi, video zvučna instalacija, 2012., Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

Meštrović, Toni, hrv. likovni umjetnik i videoumjetnik (Split, 1973). Diplomirao na ALU u Zagrebu (1999), završio poslijediplomski studij na Akademiji za medijsku umjetnost (Kunsthochschule für Medien) u Kölnu (2004). Predaje na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Video radovima, zvučnim i audiovizualnim instalacijama tematizira kulturno nasljeđe, identitet i tranzicijske promjene u Dalmaciji (Abyssos, 2004; O-tok, 2005; Continuum Continuus, 2007–12; Dobrodošli u Dalmaciju – Mediteran kakav je nekad bio, 2010; Sol, 2012; Minuta šutnje, 2013., s Nadijom Mustapić).

metabolizam (Metabolist School of Architecture), jap. arhitektonski pokret osnovan u Tokiju 1960. s namjerom odbacivanja zapadnjačke urbanističke tradicije i razvoja konceptagrada kao složenog organizma koji prolazi stalne promjene i metaboličke procese karakteristične za živa bića. Jezgru skupine činili su Tange Kenzō, Kurokawa Kisho, Maki Fumihiko, Kiyonori Kikutake i Masato Otaka. Među nerealiziranim projektima ističu se: plan proširenja tokijskoga zaljeva, 1960; Helix City, 1961; Ocean City, 1962. Nakon izložbe Expo u Osaki 1970. skupina se raspala.

metafizičko slikarstvo (tal. pittura metafisica), smjer u tal. slikarstvu koji je 1917. u Ferrari utemeljio G. de Chirico s C. Carràom (autor teorijskoga djela Metafizičko slikarstvo, 1919). Slike im se odlikuju naglašenom plastičnošću i slikovitošću te mističnom atmosferom. Ozračje samoće, tajanstvenosti i tišine metafizički slikari postizali su prikazima praznih urbanih ambijenata s prenaglašenom dubinskom perspektivom i snažnim efektima svjetla i sjene. Prikazivali su svijet u kojem je zastao protok vremena i svako kretanje, a nastanjuju ga krojačke lutke, klasične skulpture i apsurdne kombinacije svakodnevnih predmeta. Njihovo djelovanje pratio je časopis → Valori plastici (1918–22). M. s. nastalo je kao reakcija na futurizam, a snažno je utjecalo na nadrealizam i Neue Sachlichkeit. Ostali su predstavnici G. Morandi i M. Sironi.

metalna plastika → čelična plastika; željezna plastika

metalogravura (mjedorez), grafička tehnika visokoga tiska u kojoj se primjenjuje isti postupak kao kod → drvoreza, ali je drvena ploča zamijenjena pločom od mekane kovine (obično mjedi). Otisci su gotovo jednaki kao kod drvoreza. Postupak metalogravure izumljen je u XV. st., a danas se ta tehnika upotrebljava samo sporadično, prije svega pri naknadnoj doradbi prethodno obrađenih tiskovnih ploča.

metamorfoza (grč. μεταμόρφωσις: preobrazba, pretvorba), u likovnoj umjetnosti, postupna preobrazba nekog oblika, primjerice geometrijskoga ornamenta, u palmetu, akantus itd., ili, suprotno, preobrazba realističkog oblika, putem apstrahiranja, u strogi geometrijski oblik, znak ili simbol.

Meteora (prema grč. μετέωρος: podignut uvis, uzdignut visoko), skupina pravoslavnih manastira izgrađenih na visokim kamenim liticama sjeverno od gradića Kalampáke u zap. Tesaliji, sjeverna Grčka. Pustinjački monasi naseljavali su se u izoliranim špiljama već u XI. st., dok su se manastiri počeli organizirati u XIV. st., kada je dio monaha s Atosa ondje pronašao utočište od osmanlijske opasnosti. Od 24 manastira podignuta u XIV–XVI. st. danas ih je sačuvano tek šest: Veliki Meteoron, Varlam, Sv. Stjepan, Sv. Trojstvo, Sv. Nikola Anapausas i Sv. Rousanou. Većina manastirskih crkava izgrađena je prema atoskom tipu upisanoga križa s trikonhosom. U muzeju se čuvaju neke od rijetkih točno datiranih kasnobiz. ikona iz druge pol. XIV. st. s likovima donatora. Na UNESCO-ovu su popisu svj. kulturne baštine.